

Remissvar - God och nära vård, rätt stöd till psykisk hälsa (SOU 2021:6)

Ert dnr S2021/00866

Region Sörmlands ställningstagande och skäl

Region Sörmland lämnar härmed sitt yttrande över betänkandet God och nära vård - Rätt stöd till psykisk hälsa (SOU 2021:6).

Inledningsvis vill Region Sörmland framföra att tydligare uppdragsbeskrivningar behövs beträffande begreppet ”god och nära vård” och hur det ska införlivas i verksamheten; ansvarsfördelning mellan olika vårdaktörer, bland annat primärvården och specialistvården, behöver beskrivas närmare.

2 Utredningens uppdrag, arbetssätt och utgångspunkter

Region Sörmland anser att primärvårdens fortsatta arbete med psykisk hälsa ska ta hänsyn till betänkandet Sammanhållen god och nära vård för barn och unga (SOU 2021:34). I nämnda betänkande framkommer att 50 procent av barns sjukvårdsbesök sker i primärvården (hälsovårdsbesök ej inkluderade). Mödrahälsovård, barnavårdscentral och andra relevanta aktörer ska tillskrivas ett tydligt uppdrag gällande barns psykiska hälsa eftersom de levnadsvanor som utvecklas i barndomen har stor betydelse för psykisk hälsa senare i livet.

2.3 Avgränsningar

Betänkandet behöver göra tydliga avgränsningar och viss problematik kan uppstå då uppdragen inom regionernas primärvård varierar. Region Sörmland vill lyfta fram vikten av att skapa en bättre samverkan med Försäkringskassan kring enskildas psykiska ohälsa och sjukskrivning.

2.4.3 Pågående statliga utredningar och 2.5.5 relaterade utredningar

Region Sörmland anser att det är viktigt att de statliga och relaterade utredningar som redovisas i det föreliggande betänkandet harmoniseras och betraktas som en helhet. Betänkandena berör frågor gällande primärvårdens organisering, ansvarsfördelning mot den kommunala hälso- och sjukvården samt åtgärder riktade till barn. Följande betänkanden är särskilt relevanta i det här sammanhanget: God och nära vård - Vård i samverkan (SOU 2019:29); Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47); Börja med barnen! En sammanhållen god och nära vård för barn och unga (SOU 2021:34).

2.6.6 Hälsa- och sjukvårdens förebyggande roll och tidiga insatser av mer generell karaktär

Regionen ser positivt på att betänkanudet lyfter fram mödra- och barnhälsovård som viktiga arenor för en ökad psykisk hälsa. Inom dessa verksamheter finns etablerade metoder för att tidigt uppmärksamma psykiska hälsa hos nyblivna föräldrar samt för föräldrar med barn i förskoleåldrarna.

2.9.1 Kvinnor och män

För att förstå den psykiska hälsan är det viktigt att se till människors hela livsförlopp. Här är det av betydelse att uppmärksamma vuxnas erfarenheter från barndomen. Detta görs inom barnhälsovården och utförs av barnpsykologer i form av föräldrasamtal men behöver även uppmärksammas inom hela primärvården.

2.9.7 Personer som vårdar eller stödjer en närstående

Region Sörmland saknar beskrivning och omfattning gällande barn som vårdar eller stödjer föräldrar eller andra närstående som lider av psykisk ohälsa. Den här barngruppen löper ökad risk för att drabbas av psykisk sjukdom, avsluta grundskolan med ofullständiga betyg och uppleva utanförskap i vuxen ålder.

Det är viktigt att primärvården ges verktyg för att uppmärksamma barns utsatthet i mötet med den vuxne som söker vård. Detta ligger i linje med bestämmelsen i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) 5 kap. 7 § som belyser barns utsatthet när deras föräldrar eller andra närstående lider av bl.a. psykisk ohälsa.

3.1.1 Strukturen för kunskapsstyrning

Här betonas vikten av att kunskapsstyrning, som regleras i förordningen (2015:155) om statlig styrning med kunskap avseende hälso- och sjukvård och socialtjänst, också har ett primärvårdsperspektiv. Region Sörmland vill belysa vikten av att samordna olika programområden relaterade till primärvårdens uppdrag och då även inkludera barns och ungas hälsa, liksom området levnadsvanor.

3.1.5 Skolans elevhälsa

För att få en helhetsbild över huvudmannansvaret för barn 0–18 år bör även mödrahälsovård, förskola och barnhälsovård beskrivas på samma vis.

3.5.2 Möjliga källor till information om psykisk ohälsa i primärvården

Regionen välkomnar initiativ kring uppföljning av primärvårdens uppdrag. Redan idag finns flertalet kvalitetsregister och hälsodataregister inom

området; en fortsatt implementering och kvalitetsutveckling av kvalitetsregister är av högsta värde.

3.7.4 Olika typer av utbildningsinsatser

Region Sörmland ser positivt på att utredningen lyfter fram behovet av utbildningsinsatser och förordar tydligare styrning kring hur primärvårdens kompetensförsörjning ska ombesörjas resursmässigt.

5.1 Primärvårdens grunduppdrag

Region Sörmland ser positivt på att primärvårdens grunduppdrag tydliggörs och att ansvarsfördelning mot andra vårdnivåer klargörs. Den lagändring som betänkandet föreslår i hälso- och sjukvårdslagen, 13 a kap. 1 § första stycket, bedöms dock som otillräcklig. För att uppnå den önskade ökade tydligheten samt ett ökat förtroende för primärvården, behövs ett nationellt drivet förändringsarbete. Även en övergripande överenskommelse bland de olika berörda aktörerna behöver finnas på plats för att förverkliga lagstiftningens intentioner.

6.1.2 En samlad modell - "Rätt stöd till psykisk hälsa"

Region Sörmland stödjer betänkandets bedömning att kontinuitet i primärvården är viktig. För att primärvårdens roll som basen i hälso- och sjukvårdssystemet, med uppgiften att fungera samordnande och hälsofrämjande, ska fungera behöver förutsättningar skapas för en god arbetsmiljö för medarbetarna.

Det ökade komplexa vårdbehovet hos multisjuka patienter i primärvården får till följd att primärvården tvingas prioritera dessa patienter framför ökad tillgänglighet till lättare psykisk ohälsa och hälsofrämjande arbete. Detta kan även medföra att patienter som omfattas av primärvårdens uppdrag istället söker vård på akutkliniker eller hos privata digitala aktörer.

För att god och nära vård ska fungera tillfredställande, behöver även sjukhusspecialister komma närmare primärvården och samarbetet mellan vårdnivåerna öka. Detta främjar även primärvårdens roll att fungera samordnande och förbättrar kompetensen kring patienternas vård.

Region Sörmland saknar en definition av psykiatrins roll utifrån begreppet psykisk hälsa. En bättre samverkan mellan primärvården och psykiatrin krävs för att personer med psykisk ohälsa ska få en snabbare och mer kvalificerad vård.

6.2.1 Rätt väg in

Tydligare krav ska ställas på Inera och 1177 Vårdguiden så att det blir enkelt och begripligt för patienter vart de ska vända sig vid behov av stöd med psykisk ohälsa. Region Sörmland önskar en tydlig beskrivning gällande hur arbetet med att öka tillgängligheten till patientens första bedömning kan förstärkas.

Utmaningar beträffande bristande tillgänglighet är starkt förknippade med den kompetensbrist och ojämlika kompetensfördelning som finns bland regionerna. Det finns även ett behov av konkreta åtgärdsförslag kring den bristfällighet som finns vid registreringen av vårdgarantin; sådan brist beror till stor del på bristande kunskap, olika tolkningsmöjligheter och begränsningar i registreringen.

6.2.2 Organisering av primärvårdens insatser mot psykisk ohälsa

Samverkan mellan primärvården och den specialiserade psykiatrin behöver bli bättre. En tydlig ansvarsfördelning mellan dessa verksamheter samt en ändamålsenlig kompetensförsörjning är förutsättningar för att uppnå en god samverkan.

6.2.3 Samverkan och samarbete

Region Sörmland stödjer betänkandets bedömning att en mer strukturerad samverkan behövs mellan 1177 Vårdguiden och andra aktörer som erbjuder diverse stödinsatser, t.ex. hjälplinjer som drivs av frivilliga organisationer.

6.3.2 Utbildning och kompetensförsörjning

Region Sörmland tillstyrker behovet av en standardiserad och kvalitetssäkrad psykoterapiutbildning.

6.3.3 Framtida statliga satsningar

Region Sörmland betonar behovet av långsiktiga och riktade statliga satsningar för primärvårdens arbete med psykisk ohälsa, samt säkerställande av att de riktade statliga medlen faktiskt når primärvården.

REGION SÖRMLAND

Monica Johansson (S)
Regionstyrelsens ordförande

Jan Grönlund
Regiondirektör